

links: Ed Jansma in zijn werkplaats in Garijp waar hij nog druk bezig is met het klaarmaken van de *Waterloo*

boven en rechtsboven: Ed mag graag varen met de door hem gerestaureerde *Vrouwe Eialin*

10 Jaar Edwood in Garijp

*Ed Jansma is inmiddels al meer dan 10 jaar zelfstandig bezig op zijn werf in Garijp. In die jaren volgden we de restauraties van de tjotter *Vrijheid* en het Friese jacht *Peep*. Momenteel werkt hij aan de *Waterloo* (ex-*Sentina*) en daarna wacht er alweer een volgend restauratieproject: de boeier *Tsjeardbaes* die weer Fries jacht moet worden.* Tekst: **Wim de Bruijn** Foto's: **Theo Kampa** en **Mirjam Jansma**

Elke keer als we bij Ed Jansma in zijn werkplaats komen wordt er gewerkt aan de restauratie van een houten rondbodem. In 2014/2015 was dat de tjotter *Vrijheid* die opdrachtgever prof. G.P. Vooijs helemaal liet restaureren omdat hij het 100 jaar oude scheepje niet alleen voor zichzelf wilde behouden, maar op deze manier ook een stukje maritiem erfgoed wilde doorgeven aan zijn kinderen en kleinkinderen.

Prof. Vooijs ging op 76-jarige leeftijd met pensioen en heeft zelfs op die leeftijd nog geholpen met de *Vrijheid* die nu is omgedoopt tot *Vrouwe Eialin*. Hij vindt het werken met hout zo geweldig dat hij sindsdien 45 vierkante meter op de werf huurt om zelf aan kleine bootjes te klussen. (Vooijs is dit jaar 80 geworden!) De *Vrouwe Eialin* is begin dit jaar uitgevoerd met een elektromotor. Ze heeft als thuishaven Eernewoude en Ed Jansma mag ten alle tijde met haar varen, hetgeen hij zeer waardeert en waar hij zo veel mogelijk gebruik van probeert te maken.

Werkbaas Ed Jansma

Na de *Vrouwe Eialin* werd er een hele tijd gewerkt aan het Friese jacht *Peep* (zie het SdZ 2017.10) dat voor 90% werd vernieuwd. Omdat we weleens wilden weten wie die traditionele houtbouwer is die zulke fraaie projecten binnenhaalt, vroegen we verder. Ed (43) vertelt: 'Het is me als kind nooit duidelijk geweest welk beroep ik later zou

willen uitoefenen. Op mijn twaalfde werd dan ook maar gekozen voor de landbouwschool, gezien mijn drang naar praktische zaken. Na die te hebben afgerond was de onduidelijkheid nog even groot en werd er gekozen voor het CIBAP in Zwolle, vanwege mijn creatieve instelling. Ook dit bleek het niet te zijn.'

Na het vroegtijdig verlaten van het CIBAP volgde de dienstplicht die Ed in het voormalige Joegoslavië volbracht. Daarna had Jansma de mogelijkheid om een droom waar te maken, namelijk rondreizen in Australië, maar eenmaal terug in Nederland had hij nog steeds geen helder beeld voor ogen van een beroepsleven. Na baantjes als stratenmaker, schilder, lasser en standbouwer kreeg hij de mogelijkheid om zich te laten omscholen tot meubelmaker en scheepstimmerman. Jansma: 'Mijn leraren vonden mij toen de perfecte kandidaat om bij Jachtwerf Piersma te gaan werken.' Na bijna 8 jaar bij Jachtwerf Piersma was het tijd voor een nieuwe uitdaging: als zelfstandige aan de slag en vervolgens was Jachtwerf Edwood een feit!

Waterloo, ex *Sentina*

En daar ligt nu dus de *Waterloo*, in 1918 door Jan Oebeles van der Werf in Buitenvallaat gebouwd als 6,12 m lang Fries jacht. Al in 1921 bouwde Hartog in Buiksloot er een kajuit op. Na een aantal eigenaren kocht Julian de Jonge uit St. Anna

land het scheepje in 1999 en restaureerde het in zijn vrije tijd tot het in 2007 als 'bijna nieuw' weer te water kon. Trouwe Spiegellezers zijn de naam van Julian de afgelopen jaren regelmatig tegengekomen bij artikelen over de werf Meerman in Arnemuiden en de Stadswerf in Zierikzee waar hij onder meer aan de restauratie van de boeier *Vabel* werkte als werfbaas.

Inmiddels is de *Waterloo* verkocht aan de broers Jan en Peter van der Veen, de derde generatie eigenaren van de Friesche Olie- en Verhandel in Leeuwarden. Ed Jansma brengt het scheepje weer in haar originele staat terug, zoals ze in 1918 te water is gelaten. De broers zullen haar onder meer gaan gebruiken als promotieschip voor hun bedrijf. Met deze (terug)restauratie tot Fries jacht is Edwood nog volop bezig; begin van komende zomer wordt de *Waterloo* geëxposeerd bij de opening van het nieuwe bedrijfspand van Jan en Peter van der Veen in Leeuwarden. Dan kan tegelijk het 100-jarig jubileum van het jacht gevierd worden.

Je zou denken het scheepje is toch in goede staat, waarom nu weer zoveel werk? Dat is om het schip weer in haar originele staat terug te brengen. Omdat de kajuit er nu vanaf is gehaald, kan de verhoogde mastbank weer naar haar oorspronkelijke plaats worden gebracht. Die verhoging was indertijd noodzakelijk om in het vooronder te komen.

Verhoogde levensduur

De berghouten waren door Julian gelamineerd, dus in lagen opgebouwd. Het hout was nog goed, maar het model, volgens Ed Jansma, niet. Het berghout is nu verbreed met twee latten van ongeveer een centimeter dik. Bovenop is een lat

geplaatst van 2 cm dik en daarin is een droge-naadstuk gemaakt. Hierdoor kon hij het verloop van het berghout naar eigen inzicht aanpassen. Het aanpassen gaat maar om millimeters, dat is goed te zien op de detailfoto. Je ziet een houten wig tussen berghout en bovenste gang. Daar is de lijn van het berghout aangepast en er wordt nog een stukje eiken op de gang gelijmd. Maar die millimeters verschil op een aantal plaatsen maken een Fries jacht tot iets bijzonders met een vloeiende lijn die nergens 'stil' staat. Zoals hierboven al gezegd kreeg het berghout ook een droge naad. Er is dan geen naad tussen het berghout en boeisel waar eventueel water tussen kan kruipen. Bij een droge naad ligt de naad tussen berghout en boeisel iets hoger en verloopt in een holle lijn naar bovenkant berghout. Het is veel meer werk en je moet aardig wat hout wegschaven. Het verhoogt echter de

Tsjeardbaes, Lantinga boeier uit 1905

Inmiddels staat ook de boeier *Tsjeardbaes* in de loods in Garijp. Het schip is in 1905 bij Lantinga als 5,50 m lang Fries jacht gebouwd. In 1963 werd het bij Tj. Van der Meulen, de grootvader van Henk, die toen net van Joure naar Sneek was verhuisd, met 58 cm verlengd. Tevens werd er een kajuit opgezet, zodat het jacht als boeier verder ging. Als we het schip nu bekijken is niet alleen de kajuit er al afgesloopt, maar de hele romp is kaal. Ed Jansma licht toe dat de boktor heeft huisgehouden in het eikenhout. Op de foto zien we ook talloze grote gaatjes zitten. Het zijn volgens Ed niet de gaatjes van de gewone houtworm, maar ze kunnen ook nog van een zeer grote houtworm of zelfs een boktor zijn. Het resultaat blijft hetzelfde. Een groot deel van het schip zal moeten worden vervangen. Het is de bedoeling dat tegelijkertijd het schip weer naar

Er is nog heel veel meer te lezen over de geschiedenis van de Vrijheid, de Peep, de Waterloo en de Tsjeardbaes. Kijk op www.ssrp.nl en ga naar de Schepenlijst. Daar staan pagina's vol informatie over deze schepen, vaak vanaf de bouw, honderd jaar of meer geleden.

Voor meer informatie over Edwood, kijk op www.edwood.nl

boven: Omdat het gelamineerde berghout moest worden aangepast, konden kleine cosmetische aanpassingen worden gedaan om de zeeg vloeiender te laten verlopen.

links: Op de detailfoto is te zien dat het om millimeters gaat. Tevens kreeg het nieuwe berghout een droge naad, die de levensduur zeker vergroot

de oorspronkelijke lengte van 5,50 m, in plaats van de huidige 6,08 m wordt gebracht. De eigenaar, A.F. Jongschaap uit Drachten doet al het sloopwerk zelf op de werf. Alles wat nog hergebruikt kan worden, wordt opgeslagen. Het is voor Ed Jansma weer een volgende, langdurige restauratieklus, of kan je dan beter van herbouw spreken? Ed heeft het in december extra druk gehad. Hij is dan ook vuurwerkverkoper vanuit zijn bedrijf waarin hij een grote, dure bunker bouwde die aan vele voorwaarden moet voldoen. De Spiegelredactie feliciteert Ed Jansma hierbij met zijn 10-jarig bestaan, en we hopen in de toekomst nog regelmatig van hem te horen.

HET VERWOESTENDE WERK VAN DE BOKTOR

Dit is wat een boktor of grote houtworm kan aanrichten. Op vele plaatsen in de romp van de *Tsjeardbaes* komen deze gaatjes voor. Ze zijn vermoedelijk van de boktor of de houtwormkever. Vrouwjes leggen via het gaatje eitjes in het hout, de larven graven onregelmatige, lange gangen en hebben twee tot drie jaar nodig om zich te ontwikkelen. Ook is de kever niet kieskeurig, veel soorten boktorren eten als larve loof- óf naaldhout, de gewone houtwormkever lust het allebei. Maar wat er achter de gaatjes gebeurd is desastreus.

levensduur van een houten jacht. Ed Jansma zorgt er ook voor dat de bovenkant van het berghout goed afwatert. Op het laagste punt wil er nog weleens water blijven staan op het berghout, dat wordt voorkomen door de bovenkant af te schuiven en een waterloopje te maken. Het hele schip wordt deze winter kaal gehaald en behandeld met producten van de Hydrant Jachtlakken waarvan de Friesche Olie- en Verfhandel B.V. de Benelux distributeur is.